

HISTORISCH NIEUWS

Een schilder krijgt zijn straat

Wandelpad vernoemd naar Jan van Ravenswaay

Ruim twee jaar geleden stond in dit tijdschrift (*Eigen Perk* 1994/3) een artikel van Ds. Jan Willem Schneider. Het behelsde een voorstel om het naamloze wandelpad dat loopt van de Vaartweg via de Bergweg naar de Peerlkampaan te vernoemen naar Jan van Ravenswaay.

Deze Hilversumse kunstschilder was het immers die tussen 1831 en 1841, samen met vier Amsterdamse vrienden, de gronden verwierf om die als wandelgebied te bestemmen. Met machtiging van de vier niet nader genoemde Amsterdamse heren, verkocht Van Ravenswaay in 1848 de gronden aan de gemeente Hilversum onder het – notarieel vastgelegde – beding, dat de publieke wandeling ook in de toekomst moest worden gegarandeerd.

Aan Van Ravenswaay danken we dus het unieke park dat de Boomburgwijk verrijkt. Het was dan ook opmerkelijk, dat zijn inspanning nooit tot een namensvernoeming heeft geleid. Vandaar het voorstel van Schneider om hierin verandering te brengen. Het bestuur van “Albertus Perk” stelde zich achter het voorstel, al was het met de bemerking dat de vernoeming nog wat karig is. Het be-

treffende laantje kent geen huizen en zal dus niet in een adres voorkomen.

Het voorstel werd ongewijzigd overgenomen door de Straatnamenwerkgroep en bekrachtigd door de gemeenteraad van Hilversum.

Op 4 december 1996 was het zover: de onthulling van de naam bordes aan het betreffende pad. Het bestuur van “Albertus Perk” had een kleine plechtigheid voorbereid en gasten uitgenodigd voor een korte bijeenkomst bij het ‘Speldekussen’ aan de Peerlkampaan.

Voorzitter Fred Repko heette met name welkom de initiatiefnemer Jan Willem Schneider en Barend Smit, de wethouder van Hilversum die onder meer culturele zaken en monumentenzorg in zijn portefeuille heeft. De overigen van de ongeveer 30 aanwezigen, die door middel van een brief waren uitgenodigd kwamen vooral uit de directe omgeving van het pad.

Bestuurslid Jan Lamme schetste de voorgeschiedenis van de naamgeving en benadrukte dat een deel van de als wandelgebied bestemde grond in de loop van de tijd een andere bestemming kreeg. De vraag blijft of de gemeente Hilversum wel zorgvuldig genoeg is omgesprongen met de aan haar in 1848 toevertrouwde gronden.

Geïnspireerd door Sinterklaas maakte de kunstschilder Jan van Ravenswaay (1789-1869) op 4 december 1996 een geslaagde reis in de tijd om aanwezig te zijn bij de onthulling van het naar hem vernoemde wandelpad tussen Vaartweg en Peerlkampaan. Hij hield bij die gelegenheid een krachtig pleidooi om de bepalingen van het servituut van 1848 goed na te leven en het wandelgebied intact te houden. (Met dank aan de Woonbode voor het gebruik van de foto).

De aantasting lijkt bovendien zelfs op dit moment verder te gaan.

Jan Lamme sloot zijn betoog af met een mooi citaat uit een beschrijving van 1836 van de hand van J.B. Christemeyer. Deze beschreef een wandeling door het gebied en de verrukking van de uitzichten die toen door het ontbreken van bebouwing en begroeiing nog mogelijk was; de Dom van Utrecht, de Loosdrechtsse en Kortenhoeftse Plassen en het silhouet van Naarden waren in die tijd vanaf het hoogste punt goed zichtbaar.

Tot verrassing van de aanwezigen werd de bijeenkomst plotseling onderbroken door de lijfelijke aanwezigheid van Jan van Ravenswaay. Wie uit de hierbij geplaatste foto meent dat de man een treffende gelijkenis vertoont met Piet Timmer, de oud-voorzitter van onze vereniging, kunnen we alleen maar bijvallen. Het viel ook ons op.

In een gloedvol betoog paarde Van Ravenswaay verwondering aan verbijstering. Verwondering over de majesteitlijke bomen, die in zijn tijd werden geplant. Verbijstering over de uitbreiding van Hilversum dat nu als een keurslijf het wandelgebied insnoert. Ronduit verontwaardigd toonde de teruggekeerde schilder zich over de aantasting van het bij servituut beschermd gebied. Hij wekte de aanwezigen op om hierover het 'municipaal' bestuur van Hilversum eens krachtig aan de tand te voelen.

Wel, dat trof, want een uitvoerder van de volkswil, in casu wethouder Barend Smit was 'toevallig' aanwezig. Die deed zijn best om de kunstschilder uit te leggen dat de aantasting voor een deel al ver

voor zijn tijd gebeurde. Over de huidige aantasting (aan de achterzijde van de witte villa's aan de Bergweg) meende hij dat gemeente zijn verantwoordelijkheid niet uit de weg kan gaan: hij zegde toe zijn ambtenaren de zaak te laten uitzoeken en indien nodig maatregelen te treffen. Wethouder Smit was zo in zijn nopjes met de aanwezigheid van schilder Van Ravenswaay dat hij hem voorstelde om samen de plechtige onthulling van het naambord te verrichten. Na enig gesjor aan touw en pakpapier werd het voor allen zichtbaar:

JAN VAN RAVENSWAAYPAD

Dat de feestelijke bijeenkomst hierna nog enige tijd voortduurde was mede te danken aan kleine glaasjes likeur, die het verblijf in de frisse, open lucht duidelijk veraangenaamden.

JEL

Een uitgever gaat ter kerke

Een gesprek met de heer L.M. VerLoren van Themaat, directeur-eigenaar van Uitgeverij Verloren te Hilversum

Zo langzamerhand is het in brede kring bekend dat u het plan hebt om met de uitgeverij te verhuizen naar het gebouw van de Clemenskerk. Wat zijn de laatste ontwikkelingen?

Op 22 november van het vorige jaar heb ik inderdaad een uitvoerige brief geschreven aan Monseigneur Bomers, de bisschop van Haarlem, en hem voorgesteld spoedig een gesprek te heb-

Uitgever L.M. VerLoren van Themaat hoopt te verhuizen naar de Torenlaankerk. (foto AS)

ben. Tezamen met enkele adviseurs had ik een plan opgesteld voor de overname van het kerkgebouw en voor de restauratie er van. Uiteraard zaten in dit plan nog een aantal onzekerheden. Zo was het voor het welslagen ervan noodzakelijk dat de Clemenskerk de status van "rijksmonument" zou verwerven. Dit plan had ik graag besproken met de huidige eigenaar van het gebouw en dat is het Bisdom Haarlem.

Ruim twee maanden later kwam het Bisdom met een brief als eerste reactie. Ik heb uit die brief de conclusie getrokken dat "Haarlem" nog absoluut niet over de eventuele verkoop van de Clemenskerk wil praten.

Waar zou het Bisdom dan op wachten?

Allereerst moet kennelijk nog een besluit over de formele eigendom genomen worden. Dat is een zaak tussen de parochie en de beheersstichting van het Bisdom. Maar daar gaat het in wezen niet om. Waar men in Haarlem echt op zit te wachten is de beslissing van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg over de aanvraag van het Hilversumse Gemeentebestuur om de kerk de status van rijksmonument te geven. Indien dit niet doorgaat, zegt het Bisdom, "is sloop van de kerk de enige optie". En dan kan er een goed bouwplan ontwikkeld worden met "navenante commerciële waarde". Dit is de ontwikkeling waar men in Haarlem kennelijk op hoopt. Een eventuele monumentenstatus van de Clemens zou dit scenario lelijk doorkruisen maar ook in dat geval wil het Bisdom voor de kerk en het omliggende terrein een zo hoog mogelijke prijs bedingen. Samenvattend, Haarlem heeft absoluut geen haast en is in een serieus gesprek op korte termijn niet geïnteresseerd. Ik heb het contact dan ook verbroken. Anders dan in de katholieke kerk is mijn blik niet op de eeuwigheid gericht en ik moet verder!

Moet u op korte termijn uw huidige kantoor aan de Larenseweg dan verlaten?

Dat niet. Ik zit hier nog altijd prima, maar het is een huurpand en ik krijg van de eigenaar onvoldoende zekerheden met betrekking tot de langere termijn. Daar komt bij dat ik boeken en tijdschriften uitgeef met specialisatie op cultuur en historie. De laatste tien jaren is de zaak gegroeid naar een omvang van zes personen. Het zou ons zeer wel passen om te verhuizen naar een wat ruimere omge-

ving met wat meer culturele uitstraling. Wat mij bovendien zeer aantrekt is de mogelijkheid om "boven de winkel te wonen". Per slot van rekening is mijn werk ook een beetje mijn hobby.

Voor een wat groter kantoor met wat meer uitstraling zijn er ook in Hilversum toch vele andere mogelijkheden. Waarom had u zo'n voorliefde voor een kerkgebouw?

Ik heb niet op voorhand gezegd dat ik beslist kantoor wilde gaan houden in een kerk. Toen ik vorige jaar eens om mij heen ging kijken naar een ander kantoor was het toevallig een kerk – de Clemenskerk – die wellicht beschikbaar zou komen. Ik ben daar gaan kijken om na te gaan hoe ik die kerk als kantoor zou kunnen indelen. Langzaam begon ik aan het idee van kantoor houden in de Clemenskerk te wennen. Sterker, ik begon van die kerk te houden. Het is zonder meer een prachtig en fascinerend gebouw, dat naar mijn overtuiging voor Hilversum en de buurt bewaard moet blijven. Met overtuiging heb ik getracht aan het behoud van de Clemens een bijdrage te leveren. Voor de aanmoedigen die ik daarbij ondervonden heb ben ik erg dankbaar. Met name wil ik hier de heer Arie den Dikken noemen, die onder meer projectleider Restauratie Raadhuis was en binnen de Gemeente de expert is op het gebied van monumentenbeheer. Maar ook van de stichting Vrienden van de Clemenskerk heb ik veel sympathie ondervonden. Maar waar het uiteindelijk om gaat is dat je met de eigenaren tot overeenstemming komt. En als die niet willen dan is het voor mij afgelopen.

Er klinkt wat bitterheid in uw stem. Wat gaat u nu doen?

Ik ben wat bitter over de nonchalance waarmee het Bisdom praat over en omgaat met de historisch-cultureel-religieuze waarde van dit prachtige gebouw. Ik ben ook tamelijk ongerust. Maar ik moet verder. Het avontuur met de Clemenskerk heeft in ieder geval mijn ogen geopend voor de mogelijkheden van een kerkgebouw als huisvesting. Voor de uitgeverij heb ik ongeveer 200 vierkante meter kantoorruimte nodig en 400 meter ruimte voor de opslag van mijn eindproducten: boeken en tijdschriften. Een kerk kan dat makkelijk leveren. Bovendien kan een aangebouwde koster- of pastoorswoning woonruimte voor mijzelf en het gezin verschaffen. En ik heb er zin in ge-

kregen om te helpen een kerkgebouw in stand te houden. Maar nu de toekomst! Geloof het of niet, maar ik heb al weer een "nieuwe liefde". De heer Den Dikken was degene die mijn aandacht vestigde op de Torenlaankerk. Die staat ook binnenkort leeg en daar is eigenlijk ook nog geen nieuwe bestemming voor. Ik ben er meteen de volgende dag gaan kijken. Het is een volstrekt ander gebouw dan de Clemens maar beslist niet minder geschikt. Integendeel, de Torenlaankerk is in een aantal opzichten als bedrijfsruimte aantrekkelijker. Architect Paul van Vliet heeft een paar eerste schetsen gemaakt en eigenlijk zien mijn vrouw en ik het al helemaal zitten.

Dat is een razendsnelle ontwikkeling. U praat er over alsof u al over een paar weken over gaat!

Zo snel zal dat ook weer niet gaan, maar het ligt wel een stuk eenvoudiger dan bij de Clemenskerk. Allereerst de eigendom. Het gebouw is niet van een verre bisschop maar van ons eigen gemeentebestuur. Het is de Gemeente Hilversum die er voor verantwoordelijk is dat het gebouw zo mogelijk een nieuwe bestemming krijgt. En het gemeentebestuur zal daarbij niet alleen de kille cijfers laten spreken. De beeldkwaliteit van de buurt zal behoorlijk meetellen. Een andere partij is uiteraard de Torenlaankerk-gemeente. Voor de gemeenteleden is een nieuw en eigentijds kerkgebouw geprojecteerd op de hoek van de Nassaulaan en de Koningsstraat. Op dat terrein staat nu een voormalig zusterhuis van de RKZ waarin enige tientallen verstandelijk gehandicapten wonen. Voor dit zogenaamde "begeleid wonen project" moet elders in Hilversum onderdak gevonden worden. Pas wanneer hiervoor een oplossing in zicht is kan de hele carroussel in beweging komen.

Blijft de buitenkant van het gebouw in tact?

Ja. En ook van binnen hoeft er niet zoveel te veranderen. Het balkon boven de hoofdingang zou ik zo willen laten. Door aan de achterzijde een vloer aan te brengen kan je een eerste étage maken met voldoende kantooruimte. De huidige kerkvloer wordt ingericht als opslag voor de boeken en tijdschriften. Het geheel zal er een beetje als een grote bibliotheek uit gaan zien. Ik begin er steeds meer zin in te krijgen. Eigenlijk ben ik die Clemenskerk al helemaal vergeten!

AS

Burgers spreken zich uit

Ruim 60 procent van de Hilversummers vindt dat Hilversum een dorp is en ruim 70 procent van hen wil graag dat dit zo blijft. Daar staat 37 procent van de Hilversumse bevolking tegenover. Zij zien hun gemeente als een stad en ruim de helft (58 procent) wil dat zo houden.

Dit is één van de resultaten uit een steekproef die de gemeente onlangs heeft laten uitvoeren. Duizend Hilversummers van 18 jaar en ouder werden eind vorig jaar schriftelijk over allerlei zaken ondervraagd. Nog niet de helft (426) stuurde hun vragenlijst ingevuld terug, maar zowel gemeente als politieke partijen hechten aan de uitkomst toch wel enige waarde.

Eerlijk gezegd vindt "Albertus Perk" die maar voortsukkellende discussie over stad of dorp niet zo zinvol. Waar het onze vereniging om gaat is dat wat van historische en culturele waarde is zo goed mogelijk in een modern Hilversum blijft functioneren. En onze historie is nu eenmaal sterk dorps van aard. Waar die historie nog duidelijk zichtbaar is, zoals in de kleinschaligheid van de bebouwing en het kenmerkende wegenpatroon zouden we dat zo willen houden en versterken. En we denken dat die 60 procent dat ook graag willen. Maar daarnaast (en niet daartussen in!) is hoogbouw en cityvorming rond het station natuurlijk prima. Dat mag je van ons dan best binnen "stad" noemen.

De ene Hilversummer vindt Hilversum een dorp, de andere een stad. Tot welke categorie rekent u zich?, zo luidde vraag 77 in de enquête. Eigenlijk vinden wij dit niet zo'n zinnige vraag. Een beetje makkelijk ook. Veel interessanter zou het zijn om eens te horen waar de Hilversummers de onvermijdelijk grootschalige hoogbouw het liefst geconcentreerd zien. Stationsbuurt? Mediapark? Arena? Of misschien toch aan de Kerkbrink? Misschien komt er volgende keer een enquête met wat meer doordachte vragen.

AS

Korte berichten

– Ter gelegenheid van haar 15-jarig bestaan biedt de **Lions Club Hilversum** aan de Hilversumse gemeenschap een beeld aan van De Erfgooiër. Het bronzen beeld zal komen te staan op het plein op de hoek van de Kerkstraat en de Schoutenstraat, tegenover C&A. De onthulling die door een tekenwedstrijd zal worden opgeluisterd is gepland op 14 juni 1997. De kosten worden gedragen door sponsors, de gemeente en ook door de verkoop van honderd bronzen replica's (beeldjes op schaal) met een hoogte van 27 cm. Nadere informatie aan geïnteresseerden geeft de heer Mr. P.D. Hoogenraad, telefoon buiten werktijd (035) 621 98 21. Een replica kost f990,-.